

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Психолого-педагогічний факультет
кафедра психології

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
інструктивно-методичні матеріали до вивчення курсу
для студентів спеціальності „Культурологія”

Автор-укладач:
доц. О.Г.Мирошник

Семінар №1-2

Тема “Історія соціальної психології”

План

1. Суспільні, наукові передумови виникнення соціальної психології як окремої науки.
2. Перші соціально-психологічні теорії:
 - психологія народів(М.Лацарус, Г.Штейнталь, В.Вунд);
 - психологія мас (Г.Тард,С.Сігеле, Г.Лебон);
 - психологія інстинктів соціальної поведінки (Мак-Даугалл).
3. Основні теоретичні напрямки розвитку досліджень соціальної психології на Заході.
4. Дослідження соціально-психологічних явищ в марксистсько-орієнтованій соціальної психології. Етапи дискусії про предмет соціальної психології
5. Експериментально-прикладний етап у розвитку соціальної психології.
6. Розвиток соціальної психології в Україні.

Опорні поняття: Психологія народів. Психологія мас. Психологія інстинктів соціальної поведінки. Рефлексологія. Реактологія. Біхевіоризм. Психоаналіз. Когнітивізм. Інтераціоналізм. Експериментальна соціальна психологія. Позитивізм. Прагматизм.

Основна література

1. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.15-49
2. Корнєв М.Н., А.Б.Коваленко А.Б. Соціальна психологія. –К.,1995.- С.17-42.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-С.50-153.
4. Петровский А.В. Социальная психология –М.: Просвещение,1967.-С.7-32
5. Лебон Г. Душа толпы // Социальная психология. Хрестоматия. М.: Аспект пресс, 1999.- С. 42-49.
6. Вундт В. Задачи и методы психологии народов // Социальная психология. Хрестоматия.- М.: Аспект Пресс, 1999.- С. 37-42.

Додаткова література

1. Бандура А., Уолтерс Р. Принципы социального научения// Современная зарубежная социальная психология. Тексты. Под. ред. Г.М.Андреевой – М.,МГУ,1984 С.55-60.
2. Беннис У., Шепард Г. Теория группового развития// Современная зарубежная социальная психология. Тексты. Под.ред. Г.М.Андреевой –М.:МГУ, 1984-С.142-161.
3. Блумер Г. Общество как символическая интеракция// Современная зарубежная социальная психология Тексты. Под.ред. Г.М.Андреевой – М.:МГУ,1984 С.173-180.

4. Ньком Г.М. Социально-психологическая теория: интеракция индивидуального и социального подходов// Современная зарубежная социальная психология. Тексты. Под.ред. Г.М.Андреевой – М.:МГУ,1984-С.16-32.

Семінар №2

Тема: “Методи соціальної психології”

План

1. Поняття методології наукового дослідження. Рівні методологічного аналізу.
2. Особливості організації соціально-психологічних дослідження.
3. Проблема якості соціально-психологічної інформації.
4. Загальна характеристика методів соціально-психологічного дослідження:
 - метод спостереження;
 - соціально-психологічний експеримент;
 - метод опитування;
 - метод тестування;
 - методи вивчення документів. Контент-аналіз.

Опорні поняття: Метод. Методологія. Методика. Валідність. Точність. Надійність. Емпіричний і теоретичний рівень дослідження. Програма соціально-психологічного дослідження.

Основна література

1. Андреева Г.М. Социальная психология- М.: МГУ,1980- С.53-78.
2. Корнєв М.Н., Коваленко А.В. Соціально психологія-Київ,1995 С.42-55.
3. Петровский А.В. Социальная психология –М.:Просвещение,1987- С.32-76.
4. Майерс Д. Социальная психология.-СпБ,1998.-С.46-63.

Додаткова література

1. Андреева Г.М. К построению теоретической схемы социально-психологического исследования // Вопр. психол.- 1977.- №2.
2. Социальная психология личности./ Под. ред.М.И.Бобнева, Е.В.Шорохова –М.:Наука, 1979 -С.227-241.
3. Методы социальной психологии. Под. ред. Е.С.Кузьмина, В.Е.Семёнова.
4. Богомолова Н.Н., Стефаненко Т.Г. Контент- анализ.- М., 1992.
5. Волков И.П. Социометрические методы в социально-психологических исследованиях.- Л., 1970.

Семінар №3

Тема: “Спілкування, як проблема соціальної психології”

План

1. Поняття спілкування в соціальної психології.
2. Розвиток спілкування в онтогенезі.
3. Структура спілкування.

4. Спілкування, як обмін інформацією. Засоби комунікативного процесу.
5. Спілкування, як взаємодія. Види взаємодії.
6. Бар'єри в спілкуванні.

Опорні поняття: Спілкування. Суспільні відносини. Міжособові відносини. Комунікація. Невербальна комунікація. Вербальна комунікація. Активне слухання. Фасцинація. Інтерація. Бар'єри спілкування. Труднощі в спілкуванні. Компетентність у спілкуванні.

Основна література:

1. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения.- М.: Просвещение, 1987.- С.8-12, 66-122.
2. Корнев М.Н. Коваленко А.В. Соціальна психологія.-К., 1995.- С.57-123.
3. Куницына В.Н. Казаринова Н.В. Погольша В.М. Межличностное общение.- СПб.: Питер, 2002.- С.45-174, 343-413.
4. Лабунская В.А. Невербальное поведение: структура и функции // Социальная психология. Хрестоматия.- М.: Аспект пресс, 1999.-С. 84-111.
5. Ломов Б.Ф. Категория общения и деятельности в психологии// Вопр. философии.- 1979.-№8.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.165-252. 266-277.

Додаткова література:

1. Бодалев А.А. О взаимосвязи общения и отношения // Вопросы психологии.-1994.-№1.
2. Золотнякова А.С. Проблемы психологии общения. -Ростов-на-Дону, 1976- 146 с.
3. Лабунская В.А. Невербальное поведение.-Ростов-на-Дону.РГУ, 1986 - С.5-36.
4. Лабунская В.А., Менджерицкая Ю.А., Бреус Е.Д. Психология затрудненного общения.-М.: Академия, 2001.- 7-65.

Семінар 4

Тема: “Соціальна перцепція в міжособистісному спілкуванні”

План

1. Поняття про соціальну перцепцію.
2. Механізми взаєморозуміння.
3. Ефекти та стереотипи соціального сприймання.
4. Шляхи підвищення міжособистісної перцепції.

Опорні поняття: Соціальна перцепція. Міжособистісна перцепція. Ідентифікація. Рефлексія. Емпатія. Стереотипізація. Каузальна атрибуція. Ефект ореола. Ефект новизни. Ефект первинності. Атракція. Міжособовий зворотній зв'язок.

Основна література:

1. Агеев В.С., Андреева Г.М. Специфика подхода к исследованию перцептивных процессов в социальной психологии // Социальная психология. Хрестоматия.- М: Аспект Пресс, 1999.- С.136-146.
2. Андреева Г.М. Место межличностного восприятия в системе перцептивных процессов и особенности его содержания // Социальная психология. Хрестоматия.- Аспект Пресс, 1999.- С.146-152.
3. Андреева Г.М. Атрибутивные процессы // Социальная психология. Хрестоматия.- М.: Аспект Пресс, 1999.- С. 152-175.
4. Корнев М. Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. – Київ, 1995.- С.94-106
5. Куницына В.Н. Казаринова Н.В.Погольша В.М. Межличностное общение.- СПб.: Питер,2003.-С.197-213, 303-343.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.252-266.

Додаткова література :

1. Агеев В С. Механизмы социального восприятия// Психологический журнал,1989.- том10.-№2- С.63-70.
2. Гаврилова Г.П. Экспериментальное изучение эмпатии у детей младшего и среднего школьного возраста.// Вопросы психологии,1974- №5.
3. Бодалев А.А. О разработке психологии познания людьми друг друга.// Психологический журнал,1980.-№1.- С.21-29.
4. Стефаненко Т.Г. Изучение социальной казуальной атрибуции: успехи, проблемы, перспективы // Мир психологии.- 1999.-№3- С. 52-60.

Семінар №5

Тема:”Психологічні способи впливу в процесі спілкування”

План

1. Загальна характеристика способів впливу в спілкуванні.
2. Психологічні особливості зараження.
3. Навіювання та наслідування.
4. Мода та чутки.

Опорні поняття: Зараження. Навіювання. Ідентифікація. Паніка. Сугестія. Конрсугестія. Сугестор. Сугеренд. Мода. Чутки.

Основна література:

1. Андреева Г.М. Социальная психология.- М.:МГУ, 1980.- С.160-174.
2. Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія - К, 1995.- с.107-123.
3. Моляко В.А. Особенности проявления паники в условиях психологического бедствия (на примере Чернобыльской атомной катастрофы) // Психол. журнал.- 1992.-№2.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.365-371.
5. Социальная психология./Под ред. Г.П. Предвечного, Ю.А. Шерковина.- М.: Изд-во Полит. л-ра, 1975.- С.185-196 , 281-298.

Додаткова література:

1. Майерс Социальная психология .-СпБ.,2002.-С.310-353.
2. Парыгин Б.Д. Основы социально-психологической теории. М.,1971.-С.10-20.
3. Чалдини Р. Психология влияния.-СпБ.: Питер,2006.- 286 с.

Семінар №6

Тема: “Психологія великих груп”

План

1. Проблема великих груп в соціальної психології.
2. Класифікація великих груп.
3. Психологічні особливості етнічних груп.
4. Психологічні особливості українського національного характеру.

Опорні поняття: Велика група, натовп, публіка, аудиторія, етнічна група, етноцентризм, “базова особистість”, “модальна особистість”, “етнічна особа”, менталітет.

Основна література

1. Андреева Г.М. Социальная психология. М.: Изд-во МГУ,1980. - С.195-230.
2. Агеев В.С. Влияние факторов культуры на восприятие и оценку человека человеком// Вопр. психологии.-1985.-№3.
3. Агеев В.С. Исследование межгрупповых отношений в зарубежной социальной психологии// Вестник МГУ.Психология.-1983.-№2.
4. Корнев М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія.- Київ,1995.- С.128-142.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С355-378.

Додаткова література:

1. Гнатенко П.И. Национальный характер.-Днепропетровск,1992.
2. Дилигенский Г.Г. Социально-политическая психология.-М.,1994.
3. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса.- М., 1983.

Семінар №7

Тема: “Психологія малих груп”

Основні питання

1. Історія дослідження малої соціальної групи.
2. Класифікація малих соціальних груп.
3. Головні підходи до вивчення малих соціальних груп.
4. Структури взаємовідносин у малій соціальній групі.

Опорні поняття: Соціометричний напрямок. Школа групової динаміки. Психоаналітичний напрямок. Формальна структура групи. Неформальна структура. Офіційно –ділова та неофіційно-ділова структура взаємин. Групові норми. Групові санкції.

Основна література:

1. Андреева Г.М. Социальная психология.- М.: МГУ,1980.-С.231-256.
2. Корнев М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія.- К.,1995.- С.146-160.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-С.537-562.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.288-302.
5. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. М.:Политиздат,1982.- С.7-22, 45-51, 82-90.
6. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Исследования малой группы в отечественной и зарубежной социальной психологии // Социальная психология, Хрестоматия, М., 1999.- С. 209-229.

Додаткова література:

1. Петровский А.В. О некоторых феноменах межличностных взаимодействий в коллективе// Методология и методы социальной психологии. М.,1977, С.136-147.
2. Петровский А.В. Психологическая теория групп и коллективов на новом этапе// Вопр.психол.,1977-№5.

Семинар №8

Тема:”Утворення та розвиток малої групи як елемент процесу групової динаміки”

Основні питання

1. Поняття та процеси групової динаміки.
2. Утворення малої групи.
3. Моделі розвитку малої групи.
4. Феномени колективу.

Опорні поняття: Групова динаміка. Розвиток групи, механізми групової динаміки: “ідіосинкратичний кредит”, “психологічний обмін”, розв’язання внутрішньогрупових суперечностей. Двовимірні моделі розвитку. Моделі колективоутворення.

Основна література

1. Андреева Г.М. Социальная психология. М.,МГУ,1980, С.256-261, С.307-317.
2. Корнев М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія. Київ,1995, С.161-171.
3. . Москаленко В.В. Соціальна психологія.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-С.564-566, 582-585.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С 305-311.

Додаткова література

1. Беннис У., Шепард Г. Теория группового развития// Современная зарубежная социальная психология. Тексты. М.:МГУ,1984.- С.142-162.
2. Немов Р.П. Психологическая теория коллектива и проблемы групповой эффективности // Вопр. психол.- 1975.-№5.

3. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. М.: Политиздат, 1982, С.41-44, С.64-82.

Семинар №9

Тема: "Нормативна поведінка в групі"

План

1. Групові норми і нормативна поведінка.
2. Нормативний вплив групової більшості. Феномен групового тиску. Конформізм та нонконформізм.
3. Вплив меншості на групу.
4. Концепція референтних груп особистості.

Опорні поняття: Групова норма. Нормативна поведінка, Феномен групового тиску. Конформізм. Нонконформізм. Конформна поведінка. Згуртованість групи. Міжособистісна сумісність. Спрацьованість.

Основна література

1. Корнєв М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія.- Київ, 1995, С.172-191.
2. Келли Г. Две функции референтной групп// Современная зарубежная социальная психология. Тексты. М., МГУ, 1984, С.197-204.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.311-318.
4. Москаленко В.В. Соціальна психологія.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-С.566-580.
5. Чудновский В.Э. О некоторых исследованиях конформизма в зарубежной психологии // Социальная психология. Хрестоматия.- М.: Аспект пресс, 1999.- С. 241-248.

Додаткова література:

1. Чудновский В. Э. О некоторых исследованиях конформизма в зарубежной социальной психологии.//Вопр.психол., 1971.-№4.
2. Д. Майерс Социальная психология.- СПб.: Литер., 1998.- С.268-310.

Семинар №10

Тема: "Проблема прийняття групового рішення"

План

1. Індивідуальні та групові рішення. Аналіз якості групових рішень.
2. Групові деформації.
3. Групове завдання.
4. Етапи прийняття рішення.

Опорні поняття: . Групове рішення Феномен "зрушення до ризику". Феномен групової поляризації. Групомислення Етапи прийняття групового рішення.

Основна література

1. Андреева Г.М. Социальная психология. М., 1980- С. 287-294.

2. Корнев М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія. К., 1995.- С.221-223.
3. Костинская А.Г. Зарубежные исследования группового принятия решений, связанных с риском. // Социальная психология. Хрестоматия.- М., 1999.- С.248-256.
4. Москаленко В.В. Соціальна психологія.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-С.592-599.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С. 332-344.

Додаткова література

1. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. Л.: ЛГУ, 1988.- С.479-486.
2. Бовина И.Б. Представление об элементах процесса группового решения и выбор стратегии. // Мир психологии. 1999.- №3.- С.30-40.

Семінар №11

Тема: “Особистість в соціальної психології”

План

1. Поняття особистості в психології.
2. Проблема соціалізації індивіда.
3. Соціально-психологічна структура особистості.
4. Особистість у структурі групових відносин.

Опорні поняття: Особистість. Соціалізація. Етапи соціалізації. Соціально-психологічний тип. Поведінка. Статус. Авторитет. Позиція особистості. Установка. Атитюд. Роль.

Основна література

1. Корнев М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія.- К, 1995.- С.234-265.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С.252-266.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.-С.155-257.
4. Социальная психология. /Под ред. А.В.Петровського, М., Просвещение, 1987- С.77-90.
5. Смелзер Н. Социализация: основные проблемы и направления исследования. // Социальная психология. Хрестоматия. М.: Аспект Пресс, 1999.- С.327-348.
6. Шихирев П.Н. Социальная установка. //Социальная психология. Хрестоматия.- М.: Аспект пресс, 1999.-С.364-376.
7. Ядов В.А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности.// Социальная психология. Хрестоматия. М.: Аспект Пресс, 1999.- С.416-432.

Додаткова література

1. Социальная психология личности. /Под ред. М.И.Бобневой, Е.В.Шороховой, М., 1979.- С.35-62, 165-220.
2. Кун М., Макпартленд Т. Эмпирическое исследование установок личности на себя.// Кун М., Макпартленд Т. Эмпирическое исследование установок личности на себя.// Современная зарубежная социальная психология. Тексты. М.,МГУ, 1984, С. 181-188.

Лабораторні заняття

Лабораторне заняття №1

Тема ” Соціометричний метод дослідження”

План

1. Загальна характеристика соціометричних методів дослідження міжособистісних стосунків в малих групах. Різновиди соціометрії.
 2. Процедурні аспекти соціометричного дослідження.
- Опорні поняття:** Соціометрія. Соціоматриця. Соціомішень. Соціометричний статус. Групова динаміка. Групова норма. Згуртованість.

Література

1. Рабочая книга социолога/ Под ред. Г.В. Осипова.-М.: Наука, 1983. С.391-410.
2. Спецпрактикум по социальной психологии. Вып. I: Социометрическая методика.-М.: Изд-во МГУ, 1976.-24с.
3. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах.- Минск: БГУ, 1976.- С.30-130.
4. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология.- СПб: Питер., 2000.- С.106-139.

Лабораторне заняття №2

Тема “ Спілкування”

План

1. Загальна характеристика спілкування як соціально-психологічного феномену.
 2. Методи дослідження спілкування.
- Опорні поняття:** Комунікація. Соціальна перцепція, Інтеракція. Невербальна поведінка. Соціально-психологічні характеристики спілкування. Емпатія. Комунікативний контроль. Товариськість.

Література

1. Куницына В.Н. Казаринова Н.В.Погольша В.М. Межличностное общение.- СПб.: Питер,2003.-С.197-213, 303-343.
2. Лабунская В.А., Менджерицкая Ю.А., Бреус Е.Д. Психология затрудненного общения.-М.: Академия, 2001.- С.66-71, 98-115, 192-204.
3. Панфёров В.Н. Восприятие и интерпретация внешности людей// Вопр. психологии, 1974. №2. С.59-64.
4. Трусов В.П. Выражение эмоций на лице// Вопр. психологии, 1982. №5.- С.144-147.
5. Фресс П. Внешние проявление эмоций// Экпериментальная психология.- М.:1975, Вып.№5.-С.162-173

Лабораторне заняття №3

Тема:” Конфлікт як соціально-психологічне явище”

План

1. Психологічні особливості конфлікту.
2. Методи вивчення конфліктної поведінки.

Опорні поняття: Конфлікт. Об’єкт конфлікту. Опоненти конфлікту. Ранг опонента. Конфліктна ситуація. Стратегія поведінки в конфліктній ситуації Методи розв’язання конфлікту.

Література

1. Донцов А.И., Полозова Т.А. Проблема конфликта в западной социальной психологии.// Психологический журнал, М.,1980, Т.1, №6.-С.110-134.
2. Донцов А.И, Т.А.Полозова. Проблема объективных детерминант межличностного конфликта в группе.// Вестник Московского университета, сер.14 “Психология”,1977, №4.-С.23-32.
3. Дж.Грехем Скотт. Конфликты. Пути их преодоления.-Киев, 1991.-С.115-127.
4. Гришина Н.В. Психология конфликта.-СПб.: Питер, 2000.-С.126-147, 150-160.
5. Корнев М.Н, А.Б.Коваленко. Соціальна психологія.- Київ,1995.-С.189-204.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.-К.: Академвидав, 2003. – С. 322-344..

Лабораторне заняття №4

Тема: “ Лідерство та керівництво”

План

1. Поняття про лідерство та керівництво.
2. Методи дослідження лідерства та керівництва.

Опорні поняття: Лідерство. Керівництво. Стили лідерства. Особистісна теорія лідерства. Ситуативна теорія лідерства. Синтетична теорія лідерства.

Література:

1. Андреева Г.М. Социальная психология. М.,1980.- С.274-287.
2. Корнев М.Н, Коваленко А.Б. Соціальна психологія.- К.,1995.- С.205-220.
3. Кричевский Р.Л., Рыжан М.М. Стиль руководства и основные направления его исследования. // Социальная психология. Хрестоматия.- М., 1999.- С.289-294.
4. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Руководство малой группой.// Социальная психология. Хрестоматия.- М., 1999.- 274-289.
5. Кричевский Р.Л., Рыжан М.М. Лидерство как структурный феномен.// Социальная психология. Хрестоматия.-М., 1999.- С. 268-273
6. Мескон М., Альберт М., Ходоури Ф. Власть, влияние, лидер.// Социальная психология. Хрестоматия.- М., 1999.-С. 294-314.